

UZUN VADELİ HAYAT SİGORTALARI ÜRÜNLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

10. Kalkınma Planının 3. Programı olan “Yurtiçi Tasarrufların Arttırılması Ve İsrafın Önlenmesi Programı” kapsamında 4. bileşen, “Tamamlayıcı Sigortacılığın Geliştirilmesi” olarak belirlenmiştir. Söz konusu bileşenin altında, uzun vadeli hayat sigortaları ürünlerinin geliştirilmesi tedbiri de yer almaktadır.

Ülkemizde hayat sigortası ürünleri, büyük oranda bireysel kredilerle bağlantılı olarak oluşturulan ürünler olup bu ürünlerin satışı, banka ve diğer kredi kuruluşları aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Söz konusu ürünler bireysel kredilerle ilişkili sigorta teminatı sağlamakta olup sigortalının vefatı veya maluliyeti halinde kredi bakiyesi, sigorta şirketince banka veya kredi kuruluşuna ödenmektedir.

Ülkemizde koruma yetersizliğinin toplum tarafından yeterli derecede dikkate alınmadığı, yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Anketlerde kişilere kendilerini güvende hissettiren kurumlar sorulduğunda cevaplar genellikle aile, arkadaşlar, devlet ve birikimler olmakta, sigorta koruması bunlardan sonra gelmektedir. Bu durumun önlenmesi ve sigorta ürünlerinin çeşitlendirilmesi, uzun vadeli olarak tasarlanan hayat sigortası ürünlerinin geliştirilmesi ve bu ürünlere ilişkin farkındalığın arttırılması ile mümkündür. Yukarıda açıklanan eksikliklere ilişkin olarak mevcut durumda kişilere sunulan veya yeteri kadar ağırlık verilmemiş olan ürünlerle ilgili önerilerimiz, ürün grubu bazında aşağıdaki bölümlerde yer almaktadır.

1. Birikimli Hayat Sigortaları

Bilindiği üzere birikimli hayat sigortaları, sigortalılara ve lehtarlara vefat ve maluliyet teminatı sağlayan, bunların yanında alınan birikim primlerinin yatırım yönlendirilmesiyle oluşan fonların sigorta süresi sonunda sigortalıya (vefat durumunda varislere veya lehtarlara) ödendiği hayat sigortalarıdır.

Mevcut durumda bireysel emeklilik sistemi ve hayat sigortaları arasında vergi teşviki yönünden bir çakışma bulunmamakta ve kişiler her iki üründe de vergi teşvikinden yararlanabilmektedir. Bununla birlikte hayat sigortalarında primlerin %50'sinin vergi matrahından indirilmesi, hayat sigortaları açısından bir dezavantaj teşkil etmektedir. Orta vadeli yatırım tercih eden kişilerin birikimli hayat sigortalarını tercih edeceği düşünüldüğünde söz konusu sigortalar için vergi teşvikinin arttırılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

2. Birime Dayalı Hayat Sigortaları

Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nun yürürlüğe girmesi, yatırım imkânlarında çeşitlilik sağlanması ve yatırımların şeffaf olarak takip edilebilmesini sağlamış, ayrıca bireysel tasarrufları desteklemiştir.

Bunun yanında bireysel emeklilik ürünleri uzun vadeyi hedeflemekte, bireylerin kısa ve orta vadede ihtiyaç duyabilecekleri tasarruf veya yatırım ihtiyaçlarının karşılanması konusunda sistem doğası gereği bir çözüm sunmamaktadır. Yurtdışında sıklıkla uygulamaları görülen ve esneklik, güvence sağlama, şeffaf fon yönetimi ve diğer hususlarda başarı kazanmış “**Birime Dayalı Hayat Sigortaları**”nın (**Unit Linked Insurance**) önünün açılmasının, kısa ve orta vadeli tasarrufları arttırmada yararlı olacağı düşünülmektedir.

Birime dayalı hayat sigortalarının işlerliğinin arttırılması ve büyümesinin, aşağıdaki düzenlemelerle kolaylaştırılacağı kanaatindeyiz.

- Mevcut durumda hayat sigortalarına ilişkin birikimler, sigorta şirketleri tarafından yönetilmektedir. Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik'te yapılacak değişiklikler ile birime dayalı hayat sigortalarında oluşturulacak fonların, yatırım tercihi ve yatırım riski sigorta ettirene ait olacak yatırım fonlarına yönlendirilmesinin mümkün kılınması,

- İşletme masrafına ilişkin kesintilerin fon varlığı üzerinden hesaplanabilmesinin sağlanması.

Bireysel emeklilik ürünlerine benzer şekilde yatırım fonları üzerinde yatırım yapan, buna ek olarak sözleşme ile belirlenecek şartlar dâhilinde yaşamsal risklere karşı teminat sağlayan ve sigorta priminin fon varlığı üzerinden indirilmesine dayalı dinamik bir yapıya sahip olan birime dayalı hayat sigortalarında sözleşme sahibi, değişen ihtiyaçları doğrultusunda yatırımlarını arttırabilmekte, azaltabilmekte veya durdurabilmektedir. Bunun yanında, sağlanan teminatlar ile ilgili olarak değişiklikler de yapılabilmektedir. Ürünün işleyişine dair detaylara aşağıda yer almaktadır.

- Birikimler, yatırım fonları vasıtasıyla günlük olarak değerlendirilmektedir.
- Sigorta ettiren yatırım tercihlerini belirleyebilmektedir. Yatırım fonları arasında geçiş yapılabilmektedir.
- Genellikle yatırım riski sigorta ettirenin üzerinde olmakla birlikte, ürünlerde bazı garantilerin sunulması da mümkündür.
- Sigorta bedeli, mevcut fon varlığının belirlenen bir katı olarak da hesaplanabilmekte, ayrıca sabit, azalan veya artan teminat da seçilebilmektedir.
- Sigorta teminatları sigorta ettirenin talebine bağlı olarak değiştirilebilir.
- Risk priminin birikimden düşülmesi nedeniyle, prim ödemeye ara verilmesi halinde de teminatın devam etmesi mümkündür.
- Risk primi ve masraf paylarının fon varlığından kesilebilmesi mümkündür.
- Fon varlığının bir bölümünün satılması (kısmi iştirah) veya dönemlik ödeme yapılması mümkündür.
- Şeffaflık: Yatırım performansı ve kesintiler açıkça izlenebilir.

Birime dayalı sigortanın, birikimli sigortadan farkları, aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Geleneksel Birikimli Hayat Sigortası	Birime Dayalı Hayat Sigortası
Yatırım tercihleri, sigortacı tarafından belirlenmektedir.	Yatırım tercihi, sigorta ettiren tarafında yapılmaktadır.
Yatırım garantisi (teknik faiz) verilmektedir.	Yatırım riski genellikle sigorta ettirenin üstünde olmakla birlikte yatırım garantisi verilebilmektedir.
Varlıklar genellikle risksiz ve kısa vadeli yatırımlara yönlendirilir.	Yatırım fonunun özelliklerine bağlı olarak varlık seçimi yapılır.
Sigorta süresi içinde esneklik kısıtlıdır.	Şeffaf bir sistem kurularak kesintilerin ve fon getirilerinin sigorta ettiren tarafından izlenebilmesi ve değişiklik imkânları sağlanabilmektedir.

3. Karma Sigortalar

Karma sigortalar ve yaşama bağlı hayat sigortalarının yaygınlaşması, kişilerin ilerleyen dönemler için garanti edilmiş birikimlere sahip olmalarını sağlayacaklardır. Söz konusu birikimler, kişinin çocuklarının eğitimine veya evlilik gibi durumlarda ortaya çıkabilecek giderlere yönlendirilebilecektir.

Burada önemli bir katkı, irat ürünlerine benzer şekilde sigorta şirketlerine yaşam beklentisindeki değişimleri fiyatlama işlemlerine yansıtılabilmelerine imkân sağlanması olacaktır.

Vergi teşviki de sigorta şirketlerinin bu tip ürünlere ağırlık vermesini sağlayacaktır. 18 yaşın altındaki kişilere karma sigorta yapıldığı takdirde vade geliminde ödenecek tutar üzerinden kesilen %10 oranındaki stopajda indirim yapılması, bu tip ürünlerin önünü açacaktır. Ayrıca vergiye tabi ücret matrahından indirim yapılabilecek tutarla ilgili sınırlamaların (elde edilen ücretin %15'i ve yıllık asgari ücret tutarı) daha esnek bir seviyeye çekilmesi, karma sigortaların tercih edilmesini sağlayacaktır.

4. Eğitim Sigortası

Ülkemizde eğitim, tüm ailelerin en temel ihtiyaçlarından biridir. Çocuklarına iyi bir gelecek sunmak isteyen aileler çocuklarının en iyi şartlarda eğitim almalarını sağlamaya çalışmakta, bu amaçla özel okullardan faydalanma yoluna gitmektedirler. Bununla birlikte yüksek okul ücretleri, ailelerin çocuklarını özel okullara göndermesinin önünde bir engel teşkil etmektedir.

3. Maddede açıklanan ve yaşama bağlı teminat sunan bir poliçe satın alınarak garanti edilmiş bir paranın çocuğun eğitimine harcanabileceği bir tercih her zaman mümkün olduğu gibi, aşağıda detayları açıklanan bir sistem de kurulabilir. Söz konusu sistem ile çocuğun eğitim masrafları, aile tarafından çocuğun doğumundan önce dahi garanti altına alınabilecektir.

Sistemin esasları, aşağıda belirtilmektedir.

- Aileler çocuğun doğumuyla birlikte belli tutarda bir primi belirli periyodlarla sigorta şirketine ödeyeceklerdir.
- Sigorta şirketleri özel okullarla anlaşmalar yapabilecek; bu durumda sağlık sigortasına benzer şekilde bir eğitim kurumu ağına sahip olacak ve pazarlık gücüne sahip olacaklardır.
- Okul çağına gelmiş çocukların özel okul ücretleri, okullara sigorta şirketi tarafından ödenecektir.
- Poliçede okul ücretleri ana teminatına ek olarak vefat ve maluliyet gibi ek teminatlar da yer alabilecektir. Söz konusu teminatlar vefat veya maluliyet durumunda çocuğun mezuniyetine kadar okul ücretlerinin ödenmesini garanti altına almış olacaktır.
- Prim ödemeleri, çocuk eğitim sisteminde kaldıkları sürece devam edecektir. Ancak primlerin geniş bir zamana yayılması ve sigorta şirketlerinin özel okullarla daha uygun ücretlerde anlaşma sağlayabilmeleri, primlerin mali yükünü azaltmış olacaktır.
- Sigorta şirketi ve sigortalı, ortalama 20 yıllık bir süre için düzenli bir ilişki geliştirmiş olacaklar, bu durum hem hayat sigortalarında prim üretimini hem de ülkede tasarruf seviyesini artırıcı bir etki yaratmış olacaktır.